

Oznamovanie protispoločenskej činnosti

Dňa 1.1.2015 nadobudol účinnosť zákon č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti („zákon“), ktorého cieľom je zlepšiť odhaľovanie protispoločenskej činnosti (známe tiež ako „whistleblowing“) a tým jej zamedzovať. Zákon upravuje podmienky pre poskytovanie ochrany oznamovateľom kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti a s tým súvisiace práva a povinnosti (aj vo vzťahu k zamestnávateľom).

Zavedenie nových zákonných definícií

Nový zákon zavádza niekoľko nových pojmov, pričom za najvýznamnejšie možno považovať:

- **Oznamovateľ protispoločenskej činnosti** - je každá fyzická osoba, ktorá v dobrej viere urobí oznámenie orgánu príslušnému na prijatie takéhoto oznámenia.
- **Oznámenie** - je každé podanie oznamovateľa o protispoločenskej činnosti, o ktorej sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie, vrátane písomných podnetov.
- **Závažná protispoločenská činnosť** - zahŕňa napríklad trestný čin machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe alebo niektorý z trestných činov korupcie. Patria sem tiež všetky trestné činy s hornou hranicou trestnej sadzby nad 3 roky a správne delikty s hornou hranicou pokuty vo výške najmenej 50 000 eur.

Koho chráni nový zákon?

Ochrana sa vzťahuje na každého zamestnanca, ktorý v dobrej viere uviedol skutočnosti, ktoré môžu alebo ktoré významnou mierou prispeli k objasneniu protispoločenskej činnosti alebo k zisteniu alebo usvedčeniu jej páchatel'a a o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom svojho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie. Oznamovanie protispoločenskej činnosti sa nepovažuje za porušenie zmluvnej povinnosti zachovávať mlčanlivosť ani za porušenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť podľa osobitných zákonov.

Forma a účinky oznámenia protispoločenskej činnosti

Oznámenie o protispoločenskej činnosti možno urobiť jedným z troch spôsobov:

- vo forme trestného oznámenia,
- podnetu na začatie konania o správnom delikte,
- v rámci vnútroštátnej štruktúry zamestnávateľa.

V nadväznosti na formu oznámenia príslušný orgán posúdi, či zamestnanec spĺňa podmienky pre status oznamovateľa podľa zákona a či mu prináleží ochrana pred zamestnávateľom. Ak áno, tak všetky pracovnoprávne úkony zamestnávateľa budú podliehať odsúhlaseniu inšpektorátom práce. Inšpektorátom práce pribudlo tiež oprávnenie pozastaviť účinnosť pracovnoprávneho úkonu (až na 14 dní), pri ktorom je dôvodné podozrenie, že bol urobený ako odplata za podanie podnetu o protispoločenskej činnosti. Následným podaním návrhu na nariadenie predbežného opatrenia na súd sa toto pozastavenie účinnosti predlžuje až do rozhodnutia súdu.

Ďalšie spôsoby „motivácie“ zamestnanca

Okrem vyššie uvedenej ochrany zo strany inšpektorátu práce alebo súdu poskytuje nový zákon zamestnancovi tiež ďalšie „motivujúce“ podnety, najmä:

- nenárokovateľnú odmenu vo výške päťdesiat násobku minimálnej mzdy (za predpokladu, že na základe oznámenia dôjde k odsúdeniu páchatel'a trestného činu alebo k preukázaniu spáchaniu inej protispoločenskej činnosti),
- nárok na poskytnutie bezplatnej právnej pomoci,
- možnosť utajenia totožnosti osoby, ktorá podáva trestné oznámenie,
- neobmedzovanie výšky náhrady mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru.

Povinnosti pre zamestnávateľov

V prípade zamestnávateľov s 50 a viac zamestnancami (a všetkých orgánov verejnej moci) zákon ustanovuje niekoľko povinností navyše. Najmä sa jedná o povinnosť:

- vydať vnútorný predpis obsahujúci systém vnútorných podnetov,
- prijať a preveriť každý podnet do 90 dní od prijatia,
- zachovávať mlčanlivosť o totožnosti osoby, ktorá podnet podala a oznámiť je výsledok jeho vybavenia.

Nitriansky samosprávny kraj vo vzťahu k uvedeným povinnostiam vypracoval **Smernicu o vnútornom systéme prijímania, preverovania a evidencie podnetov pri oznamovaní protispoločenskej činnosti v podmienkach Nitrianskeho samosprávneho kraja a organizácií v jeho zriaďovateľskej pôsobnosti**. Predmetná smernica je verejne prístupná k nahliadnutiu na webovom portáli NSK v časti „oznamovanie protispoločenskej činnosti“

Zodpovednou osobou, ktorá plní úlohy zamestnávateľa – TRIBEČSKÉHO MÚZEA V TOPOĽČANOCH – podľa § 11 ods. 4 až 7 a podľa § 12 zákona, je hlavný kontrolór NSK.

Podnet v zmysle uvedeného zákona je možné podať:

a) **elektronickou poštou** zaslanou na adresu oznamovanie@unsk.sk, ktorá je dostupná nepretržite 24 hodín denne,

b) **poštou** zaslanou na adresu Úrad NSK, hlavný kontrolór, Rázusova 2A, 949 01 Nitra, pričom na obálke je potrebné uviesť upozornenie „DO RÚK HLAVNÉHO KONTROLÓRA – NEOTVÁRAŤ“,

c) **poštou** zaslanou na sekretariát predsedu NSK, pričom na obálke je potrebné uviesť upozornenie „DO RÚK predsedu NSK – NEOTVÁRAŤ“ (len v prípade, ak podnet smeruje proti hlavnému kontrolórovi NSK).

V Topoľčanoch 29. 6. 2015

PhDr. Blažena Šmotláková, v.r.
riaditeľka múzea